

ELİNİN HAMURUYLA

Banu GÜMÜŞ - Elektrik-Elektronik Mühendisi

bgumus@sbgelektrik.com.tr

Türkiye’de kadın olmak bile başlı başına zorken, kadın mühendis olmanın acı tatlı deneyimlerini sizlerle paylaşmak istedim. Malum 8 Mart Kadınlar günü. Sadece ülkemizde değil dünyanın birçok ülkesinde hâlâ kadın erkek ayrımcılığı olduğu maalesef yadsınamaz bir gerçek. Ben bu konuyu çok fazla ajite etmeden, daha çok güzel anılarımı anlatmaya ve tecrübelerimi aktarmaya çalışacağım bu yazımda. Bunların dışında da kadının iş hayatında Türkiye şartlarındaki varoluş sayılarına biraz istatistiksel olarak göz atacağız hep birlikte.

Biz kendi meslek alanımıza dönecek olursak, mühendislik problem çözme, makine ve ekipmanlarla çalışmaya yatkın olmayı gerektirdiğinden erkeklere daha uygun görülüyor. Kadınların mühendisliği seçmesi ise matematikte ısrar etmeleri, onları destekleyen bir ailenin varlığı ya da rol model olarak görebilecekleri birileri varsa mümkün oluyor.

Kadın mühendisin serüveni daha üniversite yıllarında başlar, kız erkek karışımı liselerden gelen mühendis adayı sınıfına ilk adımını attığında sınıftaki azınlığa tabi olduğunu fark eder. Bu durumun dezavantajları evet vardır ama çok avantajları da vardır.

Bizim toplumumuzda maalesef kadınların pozitif bilimlerden daha çok sosyal bilimlere, duygusal ve kırılğan yapıları nedeniyle uygun olduklarına dair bir ön yargı vardır. Bu ön yargı tüm üniversite hayatınız boyunca sizi, hem öğretim üyelerinize, hem arkadaşlarınıza, hem yakın çevrenize kendinizi sürekli olarak ispatlamak zorunda bırakır. Siz inkâr etseniz de bırakır. Örneğin, ben daha temel mühendislik dersleri dışında hiç branş dersi görmediğim okulun ilk yılının yaz tatilinde, babamın ricasıyla koca VHS videoyu söküp, güya tamir etmişim. Babam benimle gurur duysun, onun tabiriyle erkek işi olan mesleğimi iyi yapacağıma kanaat getirsin istemişim.

Üniversite bittiğindeyse bu kez iş arama serüveni başlar,” tabi bizim mezun olduğumuz yıllarda, sayfalarca iş ilanı olan özel gazete ekleri vardı”. Şu an bu anlattıklarım gerçek gibi görünmeyebilir fakat birçok büyük firmanın ilanları içerisinde kendinize en uygun, kariyer planınıza en çok hizmet edeni seçmek tek derdinizdi. Fakat o gün bile ilanlarda küçük bir ayrıntı dikkati hemen çekerdi.. İlanların hemen hepsinde “askerliğini yapmış” erkek adaylar aranılıyordu, kadın adaylar için ise daha çok satış mühendisi kategorisinde ilanlar vardı. Yani diğer nitelikleriniz uygun olsa bile en çok cinsiyet engeli karşınıza çıkıyordu. Düşünsenize, hâlâ bu çağda bile madenlerde kadın çalıştırmanın uğursuzluk getirdiği inancı var. Vay maden mühendisi olan kadın arkadaşlarımızın haline.

Dolayısıyla, belki birçok meslektaş arkadaşım, o günlerde satış mühendisliği, pazarlama, kamuda memuriyet gibi konularda çalışmaya başlayarak ofis ortamlarını tercih ettiler. Fakat benim gözüm daha farklı yerlerdeydi, erkek egemenliğinin en katı haliyle hüküm sürdüğü şantiye ortamında.. Karşılaşacağımı düşündüğüm zorluklar, karşılaştıklarımın yanında hiçti.

Öncelikle, hem genç hem mühendis hele hele de kadınsanız, sürekli ve hiç bitip tükenmeyen bir soru sual test ortamına tabi tutulursunuz şantiyelerde. Özellikle işinde deneyimli ustalar, eğer biraz da mühendislerden hoşlanmıyorlarsa, sizi hep bilmediğiniz yerden yakalamaya çalışırlar. Ama bunun en güzel yanı, küçük düşmemek için kendinizi sürekli bir öğrenme çabası içinde bulmanızdır. Bilmediğiniz konuda “şu anda hatırlayamadım, bir projeye bakıp söyleyeyim” klişesi çok hayat kurtarıcıdır. Siz yaptığınız işe daha çok hâkim olmaya, giderek her konuda daha çok deneyim sahibi olmaya başladığınızda, size olan her türlü ilgi de giderek yerini saygıya bırakır. Şantiyede çalışmak gerçekten daha önce neye benzediğini bilmediğiniz birçok ekipmanın, gerçek boyutlarını, nasıl çalıştığını öğretir.

Şantiyede çalışmak, insanlarla iletişimi, ekipleri yönetmeyi, doğru zamanlamayı ve sabırlı olmayı öğretir. Azınlıkta olduğunuz her yerde olduğu gibi, ister istemez şantiyelerde de oldukça dikkat çekersiniz ama bir süre sonra bu da alışıldık bir durum haline gelir. Aşırı makyajı, abartılı saç modellerini, topuklu ayakkabıları sevmez ve kaldırmaz şantiye ortamı. Eğer bunları seviyorsanız daha da çok zorlanırsınız. Kadın her gittiği yere düzen intizam götürdüğü gibi, şantiyelere de götürür. Konuşma ağzından, yemekhane düzenine kadar birçok konuda eğer iyi yöneticilerle çalışıyorsanız ister istemez daha insani şartlar oluşur. Fakat en profesyonelce yönetilen, kalabalık şantiyelerde dahi kadın erkek oranı eşitlikten oldukça uzaktır.

Maalesef ki bu durum sadece şantiye ortamına has değil, iş hayatının geneline yansımaktadır ülkemizde, Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2020 yılı İstatistiklerle Kadın verilerine göre, Türkiye'de nüfusunun %49,9'unu kadınlar oluşturmaktadır. 2019 yılında, Türkiye'de 15 ve daha yukarı yaştaki istihdam edilenlerin oranı %45,7 olup bu oran kadınlarda %28,7, erkeklerde ise %63,1 olarak verilmiştir. Kadınların iki katından daha fazla. Görüldüğü gibi Türkiye'de kadın istihdamı çok düşük bir seviyede. Ancak kadınların eğitim seviyesi yükseldikçe işgücüne daha fazla katıldıkları görülüyor. Okuryazar olmayan kadınların işgücüne katılım oranı %15,2, lise altı eğitilmiş kadınların işgücüne katılım oranı %27,2, lise mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %33,6, mesleki veya teknik lise mezunu kadınların işgücüne

katılım oranı %41,4 iken yükseköğretim mezunu kadınların işgücüne katılım oranı %71,3'dir.

Bu durum da üniversite mezunu kadınların işsizlik oranının lise altı eğitime sahip kadınlardan çok daha fazla olmasını getiriyor. Türkiye İş Kurumu'nun (İŞKUR) İşgücü Piyasası Araştırması'na göre kuruma kayıtlı her dört işsizden birisi beyaz yakalıdır. TÜİK verilerine göre üniversite mezunu kadınlar arasında işsizlik %21,1'e yükselmiş durumda. Oysa erkeklerde bu oran %8,8 olarak gerçekleşmiş. Diğer taraftan üniversite mezunu kadınlar arasındaki işsizlik de artış gösteriyor. İki yıl önce %16 iken iki yılda 5 puan birden artmış. Eğitim seviyesi daha düşük kadınların işe girme umudunun ya da imkânının yokluğu, işgücü içerisinde yer almalarını engelliyor. Dolayısıyla da herhangi bir işte çalışmak isteyenlerle iş bulabilenlerin sayısı arasındaki makas, üniversite mezunu çalışmak isteyen ama iş bulamayan kadınların sayısı arasındaki makastan daha dar oluyor. Bu nedenle de üniversiteli kadın işsizliği yüksek.

Sonuç olarak tüm gelişmiş toplumlarda kadın erkek ayrımcılığı yapmadan, hayatın her alanında kadının olması gerektiğine inanıyorum. Kadınlar istedikleri takdirde, hayatın her alanında olduğu gibi iş hayatında da kendilerine yer açabilirler, yeter ki azim ve inatla yaptıkları işe tüm güçleriyle sarılsınlar. Tüm kadınların, çalışan kadınların ve meslektaşlarının Kadınlar gününü kutlarım.

